

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

В. Г. ГРИГОРЕНКО (Київ)

Українознавчий осередок у Москві

З фахівців-істориків в Україні далеко не всі знають про існування у столиці Російської Федерації — Москві двох поважних культурно-просвітніх, наукових і навчальних закладів, покликаних збагачувати знання з історії України та популяризувати їх усним і друкованим словом. Йдеться про Український історичний клуб (УІК), заснований 1995 р. як регіональна громадська організація, завданням якої є вивчення української історії і сприяння поширенню цих знань серед людей, що цікавляться українською історією та культурою, а також про функціонуючий з 1997 р. при Московському державному відкритому педагогічному університеті (МДВПУ) як окремий спеціалізований головним чином у галузі українознавчих дисциплін навчальний і науково-дослідний заклад Український інститут (УІ). Обидві інституції об'єднують понад півсотні професіоналів й аматорів історії України, що працюють у тісному співробітництві з іншими українськими громадськими організаціями Росії — насамперед Об'єднанням українців Р9сії (ОУР). Творчі результати своїх науково-дослідних розробок члени УІК і викладачі УІ поширюють у доповідях на регулярних засіданнях і конференціях, у публікаціях на сторінках "Українського історичного альманаху Росії", "Наукового вісника УІК".

Дуже стимулювали роботу Українського історичного клубу та Українського інституту організовані ними зустрічі з провідними фахівцями історії України й Росії: почесним президентом РАН акад. Б. О. Р и б а к о в и м, директором Інституту слов'янознавства РАН В. К. В о л к о в и м, професорами Гарвардського університету США І. Шевченком та Р. Шпорлюком, одним з провідних фахівців архівознавчої справи у Канаді Ю. Болотенком, зав. кафедрою південних і західних слов'ян МДУ ім. М. В. Ломоносова проф. Г. Ф. Матвеевим та ін. З науковими доповідями на засіданнях УІК виступали владика Андріян — архієпископ Української православної церкви (м. Ногінськ Московської області) та отець Валерій, священник Української греко-католицької церкви (Київ).

Своїм баченням сучасних проблем українознавства, напрямів посилення ролі громадських організацій українців у Росії поділився льотчик-космонавт П. Р. Попович. Ціла низка наукових доповідей, підготовлених і виголошених членами Українського історичного клубу та співробітниками Українського інституту на засіданнях, що проводилися один — два рази на місяць, є, безперечно, певним внеском у наукову розробку проблем історії України з найдавніших часів до наших днів.

Важливого значення у своїй різноманітній роботі УІК та УІ надають міжнародним науковим конференціям. 1997 р. відбулася перша з них, 1998 р. — друга (як її учасник хочу розповісти про неї читачам "УІЖу" з тим, щоб когось з них заохотити до участі у третій, запланованій на 1999 р.). Конференція відбулася у Москві 17—19 серпня, її загальна тема "Запорозьке козацтво в історії, культурі та самосвідомості українського народу". А присвячена вона була 300-річчю пам'яті гетьмана Петра Дорошенка (1627—1698). "Географія" учасників досить обширна. Вони пред-

ставляли держави: Росію, Україну, Польщу (у програмі були також заявлені Німеччина і СІЛА), а також автономні республіки РФ Татарстан і Башкортостан.

Конференцію відкрив проректор Українського інституту з науково-організаційної роботи доц. В. С. І д з ь о. З привітальними промовами виступили: Ю. Г. Круглов — ректор МДВПУ, Я. А. В а г р а м е н к о — ректор Українського інституту, П. О. Кирьяков — радник посла України в РФ, С е р г і є н к о — Генеральний директор Українського культурного центру в Москві, О. О. Р у д е н к о-Д е с н я к — голова ОУН, В. Г. Сарбей — зав. відпалом Інституту історії України НАНУ, Є. Є. Ширяев — президент АН Євразії, Б у р м а к — ректор Міжнародної слов'янської академії, керівники українських регіональних громадських організацій у РФ — В. А. Ч о р н о м а з (Владивосток), Н. Г. Литвиненко — О р л о в а (Мурманськ), Є. В. Савенко (Нижньокамськ), Я. Б а б е н к о (Уфа).

У програмі конференції значилося 63 наукові доповіді. Протягом трьох днів працювати 3 секції: 1) "Запорозьке козацтво XVI—XVIII ст. у національній самосвідомості українського народу"; 2) "Українська діаспора Росії"; 3) "Історія України як об'єкт вивчення вченими Росії, України, світу". Серед доповідачів переважали господарі конференції — співробітники наукових закладів та вузів Москви. Увагу учасників, зокрема, привернули доповіді Г. О. С а н і на "П. Д. Дорошенко. Деякі риси політичного портрета", А. А. Мануйленка "Гетьман П. Дорошенко і Запорозька Січ", В. С. І д з ь о "Запорозьке козацтво як національна еліта в Українській державі середини XVII ст.", Б. М. Ф л о р і "Запорозьке козацтво у 1648 р. Еволюція громадської свідомості", П. М. Дуброво "Про участь донських козаків у визвольній війні українського народу під керівництвом Б. Хмельницького", Є. Є. Ш и р я є в а "Запорозьке козацтво у відображенні давніх мал", В. В. Т о л м а ч о в а "Махновщина як вияв козацької вольниці у селянському русі 1918—1921 років", В. М. К а б у з а н а "Заселення Новоросії у XVIII—XX ст.", І. Р. Р о з б у д ь к а "Українське життя на Старо-дубщині", В. І. Дудченка "Майбутнє України крізь призму історії".

Зі спогадами про визначного дослідника гайдамацьких рухів XVIII ст. Г. Храбана виступив його син О. Г. Х р а б а н (Москва), а про свого батька Б. Антоненка-Давидовича — видатного українського мовознавця — розповіла його донька І. Б. Голуб (Москва). Досить активно виступали й представники периферії Росії: Є. В. С а в е н к о (Нижньокамськ) "П. Дорошенко як виразник ідеї української державності", В. А. Черномаз (Владивосток) "Національно-культурний розвиток українського населення на Зеленому Кліні у першій третині XX ст.", Я. Б а б е н к о (Уфа) "Українці Башкортостану. Досвід національно-культурної реанімації малої етнічної групи", Я. К о н є в а, яка приїхала з Польщі (м. Олыштин), виголосила доповідь "Фольклорний козак і його роль у формуванні етнічного образу".

Багато доповідачів представляли Україну. Вони виступали на засіданнях усіх трьох секцій. Зокрема, у першій секції виступили Є. М. Л у ц е н к о (Київ) "Українське жіноцтво козацької доби"; у другій — В. Г. С а р б е й (Київ) "Петербург у контексті українського національного відродження кінця XVIII — початку XX ст.", В. Г. Крикуненко (Київ) "Досвід станоатення та функціонування української преси в Російській Федерації в 1920-х - 1930-х рр.", Я. Г. Г е л е т і й (Львів) "Сучасні проблеми українських громад Республіки Комі", В. В. К л о ч к о (Полтава) "Перший науковець космонавтики"; у третій — А. С т а р о д у б (Київ) "Холмські єпархіальні інституції в Росії 1918 р. (за матеріалами Генерального консульства Української держави у Москві)", О. О. Д у д к о (Київ) "Олександр Лотоцький: сімнадцять років у

"російському Римі", Т. В. Ковтунович (Київ) "Історична самосвідомість як складова національної самосвідомості студентів України (за етносоціологічним дослідженням)", А. М. Русначенко (Київ) "Український і литовський національно-визвольний рух (1940—1990 рр.)".

Учасники конференції поклали квіти до пам'ятника Т. Г. Шевченка у Москві і побувати на місці поховання П. Дорошенка у Підмосков'ї, відвідали щойно відкритий Український культурний центр на вулиці Арбат у Москві. Внаслідок широкого обговорення визначили тему наступної, запланованої на 1999 р., міжнародної наукової конференції: "Українське питання у Росії з середини XVII до кінця XX ст." Відбулася презентація великого за обсягом тому праць попередньої (першої) міжнародної українознавчої наукової конференції, організованої Українським історичним клубом та Українським інститутом у Москві.